

АРХИТЕКТОНСКО – УРБАНИСТИЧКИ ФОРУМ „ЕСТЕТИКА АРХИТЕКТУРЕ И УРБАНИЗМА У САДАШЊОСТИ“

28.10 - 29.10.2022. ГОДИНЕ

ARCHITECTURAL - URBAN PLANNING FORUM "AESTHETICS OF ARCHITECTURE AND URBAN PLANNING IN THE PRESENT" 28.10 - 29.10.2022

Велика сала Савеза инжењера и техничара Србије, Кнеза Милоша 7/III, Београд

Организација: Матична секција архитектата уз подршку Савеза инжењера и техничара Србије

Дијана Милашиновић Марић*

Према иницијалном саопштењу организатора, циљ Форума је да се покрене разговор, расправа о естетици у архитектури и урбанизму данас и то, како о променама поимања и контекста естетике на општем плану, тако и на примерима изградње у Србији. Концепт је био да излагачи, кроз свој лични опус, проблематизују насловну тему, да објасне своје замисли и идеје и ставе их у контекст данашњице, у односу на окружење, нашу и светску урбанистичку и архитектонску сцену.

У позиву за учешће нотирано је низ упита — о лепоти, исправности, употребној вредности, форми и садржини, важности естетике и етике у архитектури и урбанизму. Који то склопови у архитектури и урбанизму задовољавају естетске критеријуме савременог човека? Да ли нас однос према лепом духовно оплемењује? Да ли и ради чега заобилазимо ову тему када се зна да, у суштини, тежимо ка томе да физички свет око нас буде по мери човека, да су лепота и хуманост питања над питањима. Тема је била интригантна и подстицајна. Учесници форума, из различитих градова Србије — Београда, Новог Сада, Ниша, Косовске Митровице, приказујући сопствена решења, реализоване и нереализоване урбанистичке и архитектонске пројекте, бавили су се поменутих питањима на изванредно сликовит начин, показујући сјајне резултате у простору теоријских и практичних пројеката, поцртавајући важност и неопходност оваквих стручних окупљања. Колеге су се међусобно боље упознале, а слушаоци Форума су имали прилику да за два дана сагледају важан део урбанистичке и архитектонске праксе у Србији, да се упознају са достигнућима, проблемима и критиком разних забрињавајућих дешавања и тенденција у свету и код нас, као и са важношћу анализе карактера простора на који утичемо кроз изградњу и урбанистичке планове.

У првој сесији постављен је оквир и контекстуализоване су теме и фокуси излагача, тако да је уводни предавач ред. проф. др В. Лојаница Форум окарактерисао као демократску могућност да се у оквиру струке разговара о искуствима, радостима и тешкоћама. Такође је уочио да заправо нови контекст естетике значајно шири своје поље и упливава у

области које су високо технолошки и инжењерски устројене. У духу теоријског разматрања и кроз призму архитектонских и урбанистичких примера, разазнао је питања естетског доживљаја простора примећујући особиту свеобухватност коју у савременом свету нови грађени простор треба да задовољи. На том нивоу препознаје: концепт вишечулног искуства простора, где је архитектура као просторно-временски догађај, концепт културалног кодирања који се бави историјско-културолошким трансформацијама и концепт условности архитектуре и технолошке културе. Све поменуто илустровао је сопственим реализованим пројектима. Следећи излагач др С. Кондић доминантно се бавио конкретним пројектним решењима у Нишу у којима је учествовао као и мотивима којима су се руководили пројектанти у деликатном процесу надоградње и новоградње као и естетским учинком објеката у простору. Преглед кратке историје естетике, уз осврт на суштинске

* др Дијана Милашиновић Марић, ванредни професор
dijanam.maric@gmail.com

промене њеног поимања, условљене технологијом, компјутеризацијом, искорак у виртуелну реалност, које се одвијају у сфери поимања простора, приредила је ванр. проф. др Д. Милашиновић Марић, историчар уметности. Издвајајући савремене архитектонске примере који представљају исказ свеопште људске потребе за разумевањем доба, запажа неке од параметара који данас чине естетски каледоскоп простора. Препознала је историјску и свеколику надоградњу простора, задовољавање људске потребе за потрошњом, економску исплативост, самоодрживост, коришћење зелене архитектуре, такође и поштовање контекста и остварење комуникативности, односно друштвене функције, али и примену технологије, теорије, праксе, критике, политике, историје, идеологије као суштинских компоненти лепоте која произлази из етичких захтева.

У другој сесији, излагачи архитекти су се доминантно бавили сопственим пројектима и радовима. Ванр. проф. мр З. Абадић презентовао је пројекте специфичног садржаја: суд, Тужилаштво за ратне злочине, реконструкцију Палате правде, анализирајући специфичности естетике минималистичких, аскетски пројектованих простора. Ред. проф. Б. Петровић је на примеру објављене књиге својих радова разматрао нека естетска полазишта за лоцирање и пројектовање спортских објеката, а ванр. проф. др В. Миленковић је презентацију освежио кратким, уметнички сниманим и кадрираним филмом о пројекту виле Павловић, чија естетика захтева прикладан начин приказа с обзиром да се архитектура, суштински, сагледава кроз временску и просторну компоненту, односно кретање, и није је могуће сагледати из једног ракурса, већ би требало да се доживи као целина и као таква меморише.

У трећој сесији радове је приказао ред. проф. М. Ђурић заједно са ас. С. Јовићем. Они су теоријски сагледали човеку фундаментално важне међузезе између есенцијалних потреба – рада – задовољства. Те споне анализирају на критички начин уз запажање механизма функционисања друштва и капитала и то као феномена који на сличним принципима већ дуго функционише, непрестано се шири и тако, у суштини, угрожава простор. Доц. др. М. Максимовић је приказао сопствену пројектантску активност везану за Дивчибаре, постављајући упит и образлажући естетику објеката које је пројектовао. У духовитој и динамичној презентацији ред. проф. др З. Ђукановић фокусира се на урбанитет, закључујући да би градови који су нам потребни требало да буду делом осмишљени и од стране уметника, а како би се свакој особи омогућило да изрази свој креативни глас и изгради заједницу засновану на толеранцији, емпатији, препознавању разлика као облика богатства при колективном доношењу одлука, уз стварање свести о структурама и системима града и заједничкој замисли нове етике и будућности. Такође је приредио кратак видео запис о урбаном животу у Италији. Др Б. Манић је на примерима планова за градове и регије у Србији полемисао о професионалним параметрима комуникације са природним амбијентом, његовом заштитом и потребама развоја као и блиским спонама између архитектуре и урбанизма. Такође се бавио питањем пројектовања и изградње цркава Српске православне цркве, где преовлађује традиционалистички приступ и историцистички израз, те закључује да се инсистирањем на спољашњим, површинским, строго формалним одликама архитектуре прошлости укида једна од суштинских карактеристика традиције – виталност кроз стално обнављање и континуитет промена, као и да форма храма не сме бити важнија од богослужења које

се у храму одвија. Др А. Никовић скупу је предочила рад о реду као естетском начелу и принципу грађења целина у архитектури и урбанизму.

Следећа сесија започета је студиозним излагањем *Визија урбане будућности: изазови и иновације*, које је приредила ред. проф. др А. Ступар. Уочавајући значајне промене урбаних околности које је донела глобализација са универзалним стандардима, наднационалним концептима, људским правима и заштитом окружења, уз запажање потоњег снажног технолошког развоја, проф. Ступар указује на професионалне изазове савремености и даје могуће и футуристичке одговоре груписане око неколико искристалисаних полазница. Издвојила је питање друштва и свих његових социјалних аспеката, питање одрживости урбаног окружења, креативне и иновативне регенерације, 'mixed-use' развој, урбане и енергетске ефикасности као и незаобилазне теме свеобухватне примене технологије. Минуциозним поступком анализира је актуелна питања правећи квалитетну базу за даље изучавање. Ред. проф. др Д. Реба је на примеру Новог Сада разматрао тему естетике, уз полазну тезу да је најважнија функција града да образује просторе у којима ће становници бити срећни, поткрепљујући је актуелним градским примерима урбане организације јавних простора Новог Сада. Ванр. проф. др Г. Љубенов је Форуму представила своју изванредну књигу у којој темељно и документовано истражује народно градитељство на Старој планини, чија естетика извире из суштинске једноставности нераскидивих спона између природе, грађевине, људских руку и потребе за лепим. Свој приказ поткрепила је кратким филмским записом очуваних кућа на Старој планини. Ред. проф. др Е. Ваништа Лазаревић је, ослањајући се на историјске примере модерне архитектуре, приказала сопствени теоријски и практични

рад, са идејом контекстуализације пројеката које ради и особите естетике која извире из личног става. Осврнула се и на проблеме рада са данашњим, често необразованим, инвеститорима. Ванр. проф. др Р. Божовић је говорила о естетици архитектуре и урбанизма на територији северног Косова и Метохије у садашњости, апострофирајући да уметничко у планирању и грађењу урбаних форми треба да се схватити као борба за квалитет живота, здраву и одрживу околину, за добро кретање кроз насеље, рационалну дистрибуцију садржаја, богату типологију зграда. Такође је нагласила, често, негативан утицај наручиоца при коначној реализацији пројекта. На крају је др Игор Марић, научни саветник, који је и водио Форум, на примеру генезе — од конкурса до реализације, рада на објекту хотела Хилтон, који је пројектовао заједно са Б. Манићем, приказао развој пројектантских и естетичких начела када се размишља о значајној и знаковитој згради у градском миљеу уз уважавање наслеђеног контекста, урбанитета, комуникативности као и питања обликовања и решавања угаоног мотива. Са др Марићем, Форум су водили и ред. проф. др А. Кековић и ред. проф. Иван Рашковић.

Потребно је поменути да је Форум био изванредно организован, да је амбијент био обогаћен паноима са изложбе Становање — Housing, коју четврти пут за редом организује катедра за становање Грађевинско-архитектонског факултета Универзитета у Нишу, као и да је овај стручни сусрет српских градитеља указао да много тога зависи од средине у којој се ствара, али и од нас самих, те да би овакви или слични Форуми требало редовно да се одржавају како би и стручна критика, о чијем је недостатку такође било речи, имала материјал и прилику да се упозна са делатношћу архитеката и урбаниста.

